

การประเมินโครงการศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านสุขภาพของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

อัญชลีพร อมาตยกุล พย.ด.*

จิรพรรณ โพธิ์ทอง ปร.ด.*

พนิตนาฏ ชำนาญเสื่อ ปร.ด.*

ปรัชญาวัชร ปรากฏผล พย.ด.*

ทิพาพร สุโสมสิต ส.ม.**

ชลธี หาญเบญจพงศ์ พบ.ม.**

อุมาพร ผาทอง ศศ.ม.**

* วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

** สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

บทคัดย่อ การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานเพื่อศึกษาผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 35 แห่ง เครื่องมือประกอบด้วย (1) แบบสอบถามการดำเนินโครงการฯ ตามรูปแบบซิปปี (2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าด้านบริบท หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนกการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการ การศึกษาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และการต่อยอดจากกิจกรรมเดิมของวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยบุคคล มาจากความเชี่ยวชาญของอาจารย์ และความสมัครใจในการจัดการ มีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ของศูนย์ฯ ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม การมีเครือข่ายความร่วมมือภายนอก สิ่งสนับสนุนจากภายในและภายนอก และงบประมาณ จากชุมชน วิทยาลัย และสถาบันพระบรมราชชนกที่เพียงพอ ด้านกระบวนการประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การวางแผนดำเนินการ และการติดตามประเมินผล นอกจากนี้ ศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่ประสบผลสำเร็จมีผู้บริหารผลักดันโครงการ มีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ และมีการนำผลการประเมิน มาใช้ในการพัฒนาศูนย์ฯ ด้านผลผลิต มีการพัฒนาและมีผลงานเพิ่มขึ้นดังนี้ บุคลากร ผลงานวิชาการ/วิจัยบริการวิชาการ/การถ่ายทอดเทคโนโลยี/การสอน การเป็นศูนย์อ้างอิงเครือข่ายทางวิชาการ หน่วยงานที่ได้รับการยอมรับระดับชาติ และการเป็นศูนย์สร้างความเป็นผู้นำทางวิชาชีพและด้านผลกระทบ บุคลากร และนักศึกษานำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้จากศูนย์ความเป็นเลิศฯ ไปพัฒนาชุมชนใกล้เคียง วิทยาลัยมีความใส่ใจสุขภาพตนเองเพิ่มขึ้น มีความรู้สึกผูกพันกับองค์กร และวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก

คำสำคัญ: ศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการ, สุขภาพ

บทนำ

สถาบันพระบรมราชชนก เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขโดยเป็นหน่วยงานส่วนกลางรับผิดชอบด้านนโยบาย บริหารวิชาการ ควบคุมกำกับดูแลและสนับสนุนวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่กระจายอยู่ในส่วนภูมิภาคให้ผลิตและพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขสอดคล้องกับนโยบายและตอบสนองความต้องการกำลังคนด้านสุขภาพของระบบบริการสุขภาพของประเทศ นอกจากนี้ วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพสู่ชุมชน เพื่อให้บริการวิชาการทางด้านสุขภาพที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน การสนับสนุน และส่งเสริมวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมีความเข้มแข็ง และโดดเด่นทางวิชาการที่สามารถตอบสนองความต้องการของบริบทแต่ละพื้นที่ที่แต่ละวิทยาลัยตั้งอยู่ให้เป็นที่พึ่งของประชาชนนั้น ๆ สถาบันพระบรมราชชนกจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา สถาบันพระบรมราชชนก (พ.ศ. 2554 - 2558) โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างศักยภาพวิทยาลัยในสังกัดให้เป็นศูนย์กลางแห่งความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสุขภาพ (center of excellence) ที่สามารถรองรับความต้องการของชุมชนและประเทศ ให้ 1 วิทยาลัยมี 1 ศูนย์ (one college - one excellent center) โดยกำหนดโครงการศูนย์ความเป็นเลิศฯ เป็นโครงการเร่งด่วน (flag ship) ให้วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเร่งดำเนินการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านสุขภาพด้านใดด้านหนึ่งตามบริบทของวิทยาลัยนั้น⁽¹⁾

การสนับสนุนวิทยาลัยดำเนินงานศูนย์ความเป็นเลิศฯ จำนวน 37 แห่ง มีแนวทางการพัฒนาและเกณฑ์มาตรฐานการเป็นศูนย์ความเป็นเลิศฯ สำหรับดำเนินงานและการประเมินตนเองของวิทยาลัย เป็นผลทำให้วิทยาลัยต่างๆ ได้ก่อตั้งศูนย์ความเป็นเลิศฯ ในปี 2555 ทั้ง 37 วิทยาลัย ประกอบด้วย 8 สาขา คือ สาขาผู้สูงอายุ สาขาวิฤต/ภาวะฉุกเฉิน สาขาโรคเรื้อรัง สาขาการพยาบาล-

เฉพาะทาง สาขาส่งเสริมสุขภาพ สาขาบริการปฐมภูมิ สาขาการพยาบาลแม่และเด็ก และสาขาอื่น ๆ (เวชระเบียน การแพทย์แผนไทย อาชีวอนามัย) ทั้งนี้ ปี 2558 เป็นปีที่ 5 ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาฯ ซึ่งสถาบันพระบรมราชชนก มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่ผ่านมายังไม่ครอบคลุมทั้งระบบ ทำให้ไม่มีข้อมูลเพียงพอเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ในภาพรวมทั้งประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ของวิทยาลัยต่างๆ ในสังกัดสถาบันฯ ให้มีความโดดเด่นเชิงวิชาการ คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของการดำเนินงานกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินงานกิจกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่มีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไรจึงได้ทำการประเมินผลโครงการตามรูปแบบประเมินโครงการรูปแบบซีพี (CIPPI Model)⁽²⁾ เป็นการประเมินข้อมูล 5 ประเภท คือ (1) การประเมินบริบท (context evaluation) เป็นการประเมินผลบริบทหรือสภาวะแวดล้อมของโครงการ (2) การประเมินปัจจัยนำเข้าหรือปัจจัยป้อน (input evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งด้านความเพียงพอ (ปริมาณ) และความเหมาะสม (คุณภาพ) ของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ (3) การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ (process evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโครงการเพื่อดูความเหมาะสมเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนความก้าวหน้าของการดำเนินงาน จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน (4) การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตของโครงการว่า โครงการประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ (5) การประเมินผลกระทบที่เกิดจากโครงการ

(impact evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นต่อ- เนื่องจากผลผลิตของโครงการซึ่งเป็นผลที่ไม่ได้กำหนด ไว้ในวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ ผู้วิจัยจึง สนใจศึกษาเรื่องนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน โครงการศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสุขภาพของ วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเพื่อตัดสิน คุณค่าของโครงการ ทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญทำให้ทราบว่า ส่วนใดของโครงการใช้ได้และส่วนใดบกพร่องเพื่อนำมา ใช้ปรับปรุงกระบวนการพัฒนาศูนย์ฯให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานตามโครงการศูนย์ความเป็น- เลิศทางวิชาการด้านสุขภาพมีคุณภาพ เกิดความยั่งยืน และดำเนินการต่อเนื่องต่อไป สามารถตอบสนองต่อความ ต้องการของผู้ใช้ทั้งในวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียง รวมทั้ง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาและการ บริการสาธารณสุขในอนาคตอีกต่อไป

วิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นวิจัยประเมินโครงการศูนย์ความ เป็นเลิศทางวิชาการด้านสุขภาพ ของวิทยาลัยในสังกัด สถาบันพระบรมราชชนก รูปแบบชิปปี้ (CIPPI Model) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) โดยศึกษาผลการดำเนินงานงานโครงการศูนย์ความเป็น- เลิศฯ ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการ ดำเนินงานของศูนย์ฯ ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระ- บรมราชชนก ที่มีการดำเนินงานระหว่างปีงบประมาณ 2555 - 2558 จำนวน 37 แห่งแบ่งออกเป็น 8 สาขา ได้แก่ด้านการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต/ฉุกเฉิน ด้านผู้สูงอายุ ด้านโรคเรื้อรัง ด้านการพยาบาลเฉพาะทาง ด้านการ- พยาบาลแม่และเด็ก/ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ด้าน ส่งเสริมสุขภาพ ด้าน primary care ด้านอื่นๆ (ด้านเวช- ระเบียน ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านอาชีวอนามัย) โดย

จำแนกเป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการที่รับผิดชอบ ศูนย์ฯ หัวหน้าศูนย์ฯ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็นอาจารย์ ในภาควิชาที่มีศูนย์ความเป็นเลิศของวิทยาลัยในสังกัด สถาบันพระบรมราชชนก กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าศูนย์- ความเป็นเลิศฯ จำนวน 35 คนและสำหรับการสัมภาษณ์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้ จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sam- pling) จำนวน 12 แห่งที่เป็นตัวแทนวิทยาลัยทุกเครือ- ช่ายภาค และทุกสาขา

เครื่องมือที่ใช้การศึกษา

เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่คณะผู้วิจัย สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และผ่านการตรวจ- สอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยข้อคำถามมี IOC ตั้งแต่ 0.5 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามผลการดำเนินโครงการฯ ตามรูป- แบบชิปปี้ (CIPPI Model) ได้แก่ ผลการดำเนินการของ โครงการในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบสำหรับหัวหน้าศูนย์ความเป็นเลิศทาง วิชาการด้านสุขภาพของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระ- บรมราชชนก

2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับใช้เป็น แนวทางของผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้าศูนย์ความเป็นเลิศทาง วิชาการด้านสุขภาพ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็น อาจารย์ในภาควิชาที่มีศูนย์ความเป็นเลิศของวิทยาลัยใน สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

การวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ จากตัวอย่าง ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง จากนั้น นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลส่วนบุคคลของหัวหน้าศูนย์ความเป็นเลิศฯ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

2) ข้อมูลจากการสอบถามการดำเนินงานศูนย์ความ- เป็นเลิศชนิดเลือกตอบ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย

(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ตามแนวคำถาม การสัมภาษณ์เจาะลึกวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยอ่านข้อมูลให้ได้อรรถาธิบาย (ความหมาย) แยกแยะ และจัดกลุ่มความหมายหาแบบแผน เชื่อมโยงแบบแผนต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อแสดงความสัมพันธ์หรือแก่นของเรื่องและตอบคำถามวิจัยได้ชัดเจน

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลส่วนบุคคลของหัวหน้าศูนย์ความเป็นเลิศฯ

จากวิทยาลัย จำนวน 35 แห่ง (ร้อยละ 94.6) พบว่า ศูนย์ความเป็นเลิศส่วนใหญ่เป็นสาขาผู้สูงอายุ ร้อยละ 22.9 รองลงมาเป็นการสร้างเสริมสุขภาพ ร้อยละ 17.1 และด้านแม่และเด็กน้อยที่สุดร้อยละ 5.7 ผู้รับผิดชอบศูนย์ความเป็นเลิศ ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาเอกถึงร้อยละ 57.1 รองลงมาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 40.0 มีประสบการณ์การทำงานศูนย์ความเป็นเลิศฯ มา 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.3 มีตำแหน่งเป็นหัวหน้างาน ร้อยละ 40.0 และตำแหน่งรองผู้อำนวยการ ร้อยละ 31.4 การได้รับการพัฒนาในสาขาที่เป็นเลิศฯ ได้รับการอบรมในประเทศ ร้อยละ 57.1 รองลงมาเป็นทั้งในและต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 31.5 และไม่เคยได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.4 จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานศูนย์ความเป็นเลิศฯ พบว่า หัวหน้าศูนย์ความเป็นเลิศฯ ส่วนใหญ่มาจากความสมัครใจ มีผลงานวิชาการและการบริการวิชาการที่สอดคล้องกับการจัดตั้งศูนย์

ส่วนที่ 2 การดำเนินงานโครงการศูนย์ความเป็นเลิศฯ

ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ พบว่าความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีความครอบคลุมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านบริบทมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (Mean=4.13,

SD=0.62) รองลงมาเป็นด้านกระบวนการ (Mean=3.76, SD=0.69) และด้านผลกระทบ มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด (Mean=3.52, SD=0.58) มีรายละเอียดผลการดำเนินงานศูนย์ในแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านบริบท พบว่าส่วนใหญ่มีหลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่มีความสอดคล้องกัน (Mean=4.41, SD=0.69) รองลงมาได้แก่วัตถุประสงค์ของโครงการในศูนย์ความเป็นเลิศฯ ของวิทยาลัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ และสถาบันพระบรมราชชนก (Mean=4.35, SD=0.68) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ นโยบายของจังหวัด ส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ (Mean=3.78, SD=1.00) นอกจากนี้ ข้อมูลที่มาจากการสัมภาษณ์การจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสุขภาพ มีบริบทที่เกี่ยวข้องได้แก่ ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ และเป้าหมายกับแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาสถาบันพระบรมราชชนก และวิทยาลัยในสังกัด การศึกษาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การต่อยอดจากกิจกรรมที่วิทยาลัยดำเนินการ และการกำหนดประเด็นความเชี่ยวชาญของศูนย์ฯ โดยพิจารณาความเชี่ยวชาญของบุคลากรในวิทยาลัยร่วมด้วย

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ศูนย์ความเป็นเลิศฯ ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งประโยชน์ของชุมชนอย่างเหมาะสม และอาจารย์ที่ปรึกษาของศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีคุณวุฒิหรือความเชี่ยวชาญที่สอดคล้องกับศูนย์ฯ (Mean=3.92, SD=0.86, และ Mean=3.92, SD 1.01 ตามลำดับ) รองลงมาได้แก่ ศูนย์ความเป็นเลิศฯ ได้รับงบประมาณสนับสนุนเพียงพอจากวิทยาลัย (Mean= 3.84, SD=0.86) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ตรงกับความเชี่ยวชาญของศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีเพียงพอ นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกันทั้งผู้บริหารผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยนำเข้าเกี่ยวเนื่องกับด้านบุคคล (Man) ได้แก่ การพิจารณาความเชี่ยวชาญของอาจารย์ตามความสมัครใจของอาจารย์จากโครงสร้าง

งานด้านบริหารจัดการ (Management) ได้แก่ การกำหนดโครงสร้างหน้าที่ของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมการมีเครือข่ายความร่วมมือภายนอกองค์กรด้านสิ่งสนับสนุน (Material) ได้แก่ การสนับสนุนจากภายในวิทยาลัย การสนับสนุนจากกลุ่มพัฒนาบุคลากรสถาบันพระบรมราชชนกการสนับสนุนจากชุมชน และด้านงบประมาณ (Money) และการสนับสนุนจากกลุ่มพัฒนาบุคลากรสถาบันพระบรมราชชนกในการดำเนินการของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ให้มีความต่อเนื่อง

2.3 ด้านกระบวนการพบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ต่อผู้บริหารของวิทยาลัยตามแผน และมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานของศูนย์ฯ มาใช้ในการพัฒนาศูนย์ฯ (Mean=4.05, SD=0.78, Mean=4.05, SD=0.74 ตามลำดับ) รองลงมาได้แก่ผู้บริหารผลักดันให้โครงการศูนย์ความเป็นเลิศฯ ประสบผลสำเร็จ (Mean=4.03, SD=0.80) สำหรับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ (Mean=3.32, SD=0.85) จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานศูนย์ฯ และผู้บริหารให้ข้อมูลว่าวิทยาลัยมีกระบวนการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่ผ่านมามากคล้ายคลึงกันโดยเริ่มตั้งแต่นั้นขั้นตอนการเตรียมความพร้อมขั้นการวางแผนดำเนินงานขั้นการดำเนินการ และการติดตามประเมินผล

2.4 ด้านผลผลิตจากการประเมินผลผลิตจากการดำเนินงานศูนย์ความเป็นเลิศฯ ของวิทยาลัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ครอบคลุมทั้งในด้านโครงสร้าง และการดำเนินงานด้านบุคลากร ผลงานวิชาการ/วิจัยบริการวิชาการ/การถ่ายทอดเทคโนโลยี/การสอนการเป็นศูนย์-อ้างอิงเครือข่ายทางวิชาการหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับระดับชาติ และการเป็นศูนย์สร้างความเป็นผู้นำทางวิชาชีพมีการพัฒนาในทิศทางที่เพิ่มขึ้นโดยมีผลงานด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรในระบบสุขภาพ มีการบูรณาการงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ กับการเรียนการสอน การวิจัย และการพัฒนาบุคลากร

ในวิทยาลัย

2.5 ด้านผลกระทบ พบว่าอาจารย์ของวิทยาลัยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากศูนย์ความเป็นเลิศฯ ไปพัฒนาชุมชน/สังคมใกล้เคียงวิทยาลัย (Mean=3.89, SD=0.81) รองลงมา ได้แก่ อาจารย์ของวิทยาลัยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากศูนย์ความเป็นเลิศฯ ไปพัฒนาบุคลากรสาธารณสุข (Mean=3.84, SD=0.93) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ โครงการศูนย์ความเป็นเลิศฯ ทำให้สามารถขยายความร่วมมือ กับหน่วยงานอื่นๆ ในต่างประเทศ (Mean=2.59, SD=1.14) นอกจากนี้ ผู้เกี่ยวข้องกับศูนย์ความเป็นเลิศฯ ได้แก่ บุคลากรภายในวิทยาลัยที่มีส่วนบอกความรู้สึกรู้สึกจากการจัดตั้งและมีการดำเนินการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ พบผลกระทบที่เป็นด้านบวกอีก 3 ด้าน คือผลกระทบด้านบุคลากรในระบบสุขภาพใส่ใจสุขภาพตนเองเพิ่มขึ้น ด้านการเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก และด้านความรู้สึกรู้สึกผูกพันของบุคลากรภายในวิทยาลัย

วิจารณ์

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการประเมินการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบมีประเด็นการวิจารณ์ ดังนี้

1. การดำเนินงานโครงการศูนย์ความเป็นเลิศฯ ทางวิชาการด้านสุขภาพของวิทยาลัยในสถาบันพระบรมราชชนก ด้านบริบท พบว่า ส่วนใหญ่มีการกำหนดหลักการวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่มีความสอดคล้องกัน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนกตลอดจนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ที่วิทยาลัยรับผิดชอบ ได้แก่ ในวิทยาลัยสถานบริการใกล้เคียง ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง การจัดตั้ง และพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ ทางวิชาการด้านสุขภาพมีการพิจารณา และศึกษาถึงความต้องการของประชาชนใน

พื้นที่ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาจากผลงานที่วิทยาลัยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับการพิจารณาความเชี่ยวชาญของบุคลากรในวิทยาลัยร่วมด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากสถาบันพระบรมราชชนก เป็นต้นสังกัดของวิทยาลัยทุกแห่ง มีหน้าที่หลัก ในการกำกับ และดูแลวิทยาลัยในสังกัดให้เป็นหน่วยผลิต พัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพ พัฒนาระบบข้อมูล และงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้การพัฒนากำลังคนพัฒนามาตรฐานการศึกษาและวิชาการด้านการศึกษาและฝึกอบรมบุคลากรด้านสุขภาพ และเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย⁽³⁾ จากการกำหนดในแผนยุทธศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 ให้ทุกวิทยาลัยดำเนินการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสุขภาพ (excellent center) กำหนดระบบปฏิบัติการทางยุทธศาสตร์ที่ผลักดันโครงการศูนย์กลางแห่งความเป็นเลิศทางวิชาการสุขภาพให้เป็นโครงการเร่งด่วน (flag ship) วิทยาลัยจึงต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และ แผนปฏิบัติการของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาของ สถาบันพระบรมราชชนก พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ทุกคนได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีการมอบหมายงานที่ชัดเจน เพื่อให้เห็นภาพการดำเนินงานศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบต้องตั้งใจการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ ให้ออกเพื่อเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่เกิดจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในและนอกองค์กร ประกอบกับการดำเนินงานที่มีการบูรณาการกับพันธกิจอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนจัดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่สามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องภาระงานของผู้รับผิดชอบศูนย์ความเป็นเลิศฯ ได้ อีกทั้งนโยบายของผู้บริหารที่มีความชัดเจน ในการผลักดันให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่ชัดเจน ถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนในองค์กร ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง อีกทั้งมีการ

กำหนดให้เป็นตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ถ่ายทอดจากสถาบันสู่วิทยาลัยทุกแห่งจึงต้องดำเนินการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสุขภาพตามนโยบายของสถาบันพระบรมราชชนกโดยวิทยาลัยในสังกัดแต่ละแห่งมีการพัฒนาตนเอง สร้างเอกลักษณ์ และความเชี่ยวชาญเชิงวิชาการ การพัฒนาการเรียนการสอน การให้บริการทางวิชาการ เพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชน ของชุมชนในพื้นที่วิทยาลัย และสร้างเครือข่ายการทำงาน ร่วมกันกับบุคลากรในระบบสุขภาพ โดยวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการสร้าง ความเชี่ยวชาญองค์ความรู้ด้านสุขภาพ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการใช้กลยุทธ์ให้เป็นโครงการเร่งด่วน และพบว่า มีการสนับสนุนเชิงวิชาการโดยกลุ่มพัฒนาบุคลากร สถาบันพระบรมราชชนก มีการดำเนินการที่มีเกณฑ์มาตรฐาน ที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิร่วมระดมความคิด ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานในการผลักดันให้มีความเป็นมาตรฐาน excellent center เป็นที่ยอมรับและเป็นประโยชน์ในระบบสุขภาพ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ พบว่า วิทยาลัยในสังกัดมีบริบทเริ่มต้นในการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศที่แต่ละวิทยาลัยยึดแผนกลยุทธ์ของสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายและมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของวิทยาลัย ด้วยเช่นกัน “วิทยาลัยจะนำแผนงาน โครงการ โดยตรวจสอบและวิเคราะห์ความสอดคล้องพบว่า มีความสอดคล้องกันทั้งนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัด ของศูนย์ความเป็นเลิศฯ กับวิทยาลัยฯ และสถาบันพระบรมราชชนก” สอดคล้องกับผลงานวิจัยในประเด็นการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูงกับความเป็นเลิศ การกำหนดทิศทางขององค์กร การวางแผนกลยุทธ์ การกำหนดปรัชญาหรือปณิธาน วิสัยทัศน์ ค่านิยมหลัก พันธกิจ นโยบาย วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์ และทิศทางขององค์กร⁽⁴⁾ อีกทั้งการกำหนดแผนยุทธศาสตร์องค์กร โดยมีนโยบายและเป้าหมาย มีความชัดเจน และมีการสื่อสารสู่ ผู้ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจตรงกัน ช่วยให้องค์กรสู่ความเป็นเลิศได้⁽⁵⁾

การศึกษาพบว่า สภาพบริบทที่มีความพร้อมเป็นฐานในการจัดตั้ง และพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ พบว่ามีการจัดตั้งศูนย์ฯ ด้านสูงอายุมากที่สุดเนื่องจากหลายวิทยาลัย มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเดิมอยู่แล้ว จึงมีการพัฒนาต่อยอด และผลงานมีความก้าวหน้าได้รับการยอมรับ และความร่วมมือจากคนทั้งภายใน และภายนอกองค์กร สอดคล้องกับประเทศไทยที่มีสังคมผู้สูงอายุ และเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกหน่วยงานและทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบการสร้างเสริมสุขภาพที่สอดคล้องกับนโยบายสุขภาพที่ประชาชนตื่นตัวในการป้องกันโรคและเน้นย้ำให้นักศึกษาหรือบุคลากรด้านสุขภาพ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพ ในทางตรงกันข้ามศูนย์ความเป็นเลิศฯ ด้านแม่และเด็กมีจำนวนน้อยที่สุด สอดรับกับโครงสร้างประชากรของประเทศไทยในปัจจุบัน⁽⁶⁾

2. ผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสุขภาพของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในด้านปัจจัยนำเข้าพบว่าข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า มีดังต่อไปนี้

บุคคล (Man) พบว่า ข้อมูลปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ วิทยาลัยแต่ละแห่งมีการพิจารณาตามความเชี่ยวชาญของอาจารย์ที่สอดคล้องกับสาขาความเชี่ยวชาญตามจุดเน้นของศูนย์ความเป็นเลิศฯ วิทยาลัยบางแห่งมีการสรรหาตามความสมัครใจ หรือบางแห่งกำหนดผู้รับผิดชอบตามโครงสร้างงานภายในวิทยาลัยเนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานศูนย์ความเป็นเลิศฯ จากสถาบันพระบรมราชชนกกำหนดให้มีโครงสร้างของศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีบุคคลเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ดังนั้น ในแต่ละวิทยาลัย ได้มีการพิจารณากำหนดผู้รับผิดชอบตามบริบทของแต่ละวิทยาลัย เช่น ศูนย์ความเป็นเลิศฯ ด้านผู้สูงอายุ บางแห่งมอบหมายให้อาจารย์ที่จบเฉพาะทางหรือผ่านการอบรมด้านผู้สูงอายุเป็นผู้รับผิดชอบศูนย์ความเป็นเลิศฯ วิทยาลัยมีอาจารย์ที่มีความรู้

ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

การบริหารจัดการ (Management) พบว่า ทุกวิทยาลัยมีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีคณะกรรมการและมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภายนอกองค์กรเป็นผลมาจากการกำกับติดตามการดำเนินงานของวิทยาลัยที่ได้รับการถ่ายทอดตัวชี้วัดจากสถาบันพระบรมราชชนก อีกทั้งมีการบริหารจัดการโดยยึดตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์ความเป็นเลิศฯ อย่างไรก็ตาม พบว่า แต่ละวิทยาลัยมีรูปแบบของการบริหารจัดการภายในที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละวิทยาลัย ซึ่งรูปแบบการบริหารมีทั้งแบบกลุ่มผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินงาน และรูปแบบที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารที่เป็นเลิศ พบว่ารูปแบบ และกลยุทธ์การบริหารที่เป็นเลิศต้องดูที่สภาพปัจจุบัน และใช้แผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการที่มาจากความร่วมมือของอาจารย์จากทุกสาขาวิชา⁽⁴⁾ มีเพียงส่วนน้อยที่มีการกำหนดโครงสร้างในความรับผิดชอบของรองผู้อำนวยการกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ความมุ่งมั่นตั้งใจของบุคลากรผู้รับผิดชอบศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีผลต่อผลงานและความสำเร็จต่อการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ

สิ่งสนับสนุน (Material) การได้รับสิ่งสนับสนุนในการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ เช่น อาคารสถานที่ ห้องทำงาน ศูนย์สาธิตการเรียนรู้ จากวิทยาลัย มีการสนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงานจากสถาบันพระบรมราชชนก และยังได้รับการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การเอื้อประโยชน์ สถานที่ และการเป็นเครือข่าย แต่อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า สิ่งสนับสนุนด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นประจำศูนย์ความเป็นเลิศฯ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องสะท้อนให้เห็นว่าผู้รับผิดชอบศูนย์ความเป็นเลิศฯ ยังต้องการได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับเทคโนโลยี

อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ให้มีมากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยทำให้ การดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ให้เกิดการพัฒนา ในระดับสูงยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาที่ว่า การพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศจะส่งเสริมให้เกิดความรวดเร็ว ป้องกันความผิดพลาด และช่วยพัฒนางานให้สู่ความเป็น เลิศได้⁽⁷⁾ นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้ ยังพบว่า ปัจจัยนำเข้า ที่ส่งผลต่อการดำเนินของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ในประเด็น ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งประโยชน์ของชุมชนอย่าง เหมาะสมมีคะแนนสูงสุด แสดงให้เห็นว่า วิทยาลัยมี สัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนใกล้เคียงอย่างเหมาะสม จึงทำให้ ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงของ วิทยาลัย⁽⁸⁾ และผลผลิตที่เกิดจากการพัฒนามีทิศทาง เพิ่มขึ้น เป็นเพราะมีการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์อย่าง ต่อเนื่อง โดยพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบของศูนย์ความ- เป็นเลิศฯ มีคุณวุฒิหรือความเชี่ยวชาญที่สอดคล้องกับ ศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีคะแนนสูงสุด เช่นเดียวกัน ถือเป็น การจัดการที่ดี มีการบริหารจัดการบุคลากรให้ตรงกับ ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ อีกทั้งอาจารย์ ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่จบปริญญาเอก ทำให้สามารถ วิเคราะห์ สร้างสรรค์ และพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ ให้มีผลลัพธ์การดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

งบประมาณ (Money) พบว่า มีการสนับสนุนทั้งจาก วิทยาลัย และสถาบันพระบรมราชชนก โดยมีแหล่ง งบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ อีกทั้งการดำเนินงาน ของศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีการบูรณาการร่วมกับพันธกิจ อื่นๆ ทำให้สามารถใช้งบประมาณร่วมกันของวิทยาลัย ได้ทุกพันธกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเชี่ยวชาญตาม จุดเน้นของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านกระบวนการ ในกระบวนการดำเนินงานของ ศูนย์ความเป็นเลิศฯ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมความ-พร้อม การวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตามและ ประเมินผล ซึ่งผลการประเมินแต่ละขั้นตอนอยู่ในระดับ มาก แต่จากการประเมินการดำเนินงานตามโครงการ- ศูนย์ความเป็นเลิศฯ ในด้านกระบวนการ เกือบทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นบุคลากรในวิทยาลัยที่มีส่วนเกี่ยว-

ข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ความ- เป็นเลิศฯ ทุกขั้นตอน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ความเป็น- เลิศฯ อยู่ในระดับปานกลาง ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง คุณภาพที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า เป็นการยากมากที่จะ ดึงให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม บุคลากรจากหลายวิทยาลัย มองว่าเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบศูนย์ความเป็นเลิศฯ เท่านั้นไม่ใช่หน้าที่ของบุคลากรทุกคน และการบริหารจัดการที่ดีในการสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ สำหรับการบริหาร- จัดการที่ดีประกอบด้วย ผู้นำองค์กรเข้ามาผลักดันให้ คณะกรรมการหรือบุคลากรในวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานศูนย์ให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม และผู้รับ- รับผิดชอบต้องมีความเข้าใจ มีความสามารถในการคิดสร้าง- สร้างสรรค์พัฒนางาน และความสามารถในการประสานงาน ของผู้รับผิดชอบศูนย์ความเป็นเลิศฯ อีกทั้งยังมีระบบ การกำกับติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือกับผู้ดำเนินการ ศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีการนำผลการประเมินมาพัฒนา- การดำเนินงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ อย่างต่อเนื่องสำหรับกระบวนการกำกับติดตามการ ดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ส่วนใหญ่มีการกำกับ ติดตามรายไตรมาสและการรายงานการติดตามทุก 6 เดือน เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลการ ดำเนินงานพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหารของวิทยาลัย และการประเมินการปฏิบัติราชการตามตัวชี้วัดวิทยาลัย นอกจากนี้ การดำเนินการในรูปแบบเครือข่ายกับหน่วยงาน ภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์ความเป็นเลิศฯ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานศูนย์ความเป็นเลิศฯ ยังอยู่ระยะเริ่มต้น วิทยาลัยฯ ส่วนใหญ่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ ยังขาด การเชื่อมโยงกับจังหวัดหรือขยายพื้นที่ออกไปในวงกว้าง และการสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก

4. ด้านผลผลิต พบว่าการดำเนินงานของศูนย์ความ- เป็นเลิศฯ ทำให้เกิดผลผลิตทางด้านวิชาการ ด้านการ พัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาบุคลากรในระบบสุขภาพ

การบูรณาการงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ กับการเรียน- การสอน และการพัฒนาบุคลากรในวิทยาลัย โดยผลผลิต ในทุกด้านมีปริมาณที่เพิ่มขึ้น ทั้งด้านจำนวนบุคลากรที่ เชี่ยวชาญ ผลงานวิชาการ/วิจัย การบริการวิชาการ การ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และการสอน การเป็นศูนย์อ้างอิง เครือข่ายทางวิชาการ การได้รับการยอมรับในระดับชาติ การเป็นผู้นำทางวิชาชีพ และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถ ต่อยอดความรู้ไปสู่ การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง สามารถกระตุ้นให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญใน การเร่งผลิตผลงานที่ชัดเจน มีการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ คุณภาพของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่เป็นระบบสอดคล้อง กับเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน มีการ บูรณาการการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ กับการ จัดการเรียนการสอน ทำให้มีผลงานทางวิชาการและ นวัตกรรมที่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญของศูนย์ความ- เป็นเลิศฯ มากยิ่งขึ้น โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมใน การผลิตผลงานโดยเฉพาะนักศึกษามีผลงานเพิ่มสูงขึ้น ในปีหลังๆ อีกทั้งแต่ละวิทยาลัยฯ มีการกำหนดทิศทาง ในการผลิตผลงานวิชาการและวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็น ความเชี่ยวชาญของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่ชัดเจน การที่ ศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีผลผลิตในทุกด้านที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นเพราะการบูรณาการการดำเนินงานตามพันธกิจต่างๆ เข้าด้วยกันเพิ่มมากขึ้น ถือเป็นการสร้างผลงานโดยไม่เพิ่ม ภาระงานจากเดิม ยกตัวอย่างเช่น อาจารย์ทุกคนต้อง ทำวิจัยอยู่แล้ว เพราะเป็นหนึ่งในพันธกิจของอาจารย์ ทุกคนจึงหันมาทำงานวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นความ เชี่ยวชาญเพิ่มมากขึ้น ผู้รับผิดชอบและบุคลากรใน วิทยาลัยมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ เป้าหมายและตัวชี้- วัด ของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ที่ทุกคนต้องช่วยกันสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ มากยิ่งขึ้น เมื่อบุคลากรมีความเชี่ยวชาญในองค์ความรู้ที่ สอดคล้องกับประเด็นความเชี่ยวชาญของศูนย์ความ- เป็นเลิศฯ จึงมีการพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรการ

ประชุมฝึกอบรมต่างๆ การพัฒนาบุคลากรของแต่ละ วิทยาลัย มีทิศทางที่ชัดเจนและตอบสนองกับความเชี่ยวชาญของศูนย์ความเป็นเลิศฯ มากยิ่งขึ้น ส่งผลทำให้มี แรงจูงใจในการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ ให้มีความ เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ ที่ทำให้ศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีผลผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นเพราะ ผู้บริหารวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนผลักดัน ให้การดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีผลการ ดำเนินงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน สอดคล้องกับ การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน⁽⁹⁾

สรุป

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำกรอบแนวคิดของ CIPPI model มาใช้พบว่ามีความเหมาะสมกับการนำมาประเมินผล โครงการ เพราะสะท้อนให้เห็นภาพการดำเนินงานของ ศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสุขภาพนับตั้งแต่การ ก่อตั้งศูนย์ความเป็นเลิศฯ การวิเคราะห์นโยบาย ปัญหา และความต้องการของพื้นที่ รวมถึงต้นทุนความเชี่ยวชาญ ของอาจารย์ในวิทยาลัยฯ ที่มีผลต่อการขับเคลื่อนการ ดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ซึ่งผลจากการก่อตั้งใน ระยะแรกมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์- ความเป็นเลิศฯ ในระยะต่อมา ปัจจัยนำเข้า การมีบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ เงินทุน อาคารสถานที่ งบประมาณใน การดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ กระบวนการ เมื่อมีการนำ CIPPI model มาใช้ช่วยทำให้มองเห็นภาพ ขั้นตอนการดำเนินงาน เห็นข้อดี และข้อเสียของการ ดำเนินงาน ทำให้สามารถวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไข หรือพัฒนาได้ง่ายขึ้น เมื่อนำหลักการบริหารมาใช้ในการ ดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ จะทำให้มองภาพของ การพัฒนาการดำเนินงานในประเด็น Man, Material, Management และ Money ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถนำมาชี้แนะและปรับแก้ได้ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น ผลผลิตมีการประเมินผลผลิตในส่วนของข้อมูลเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลกระทบการศึกษาวิจัยเพื่อ

ติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ระยะเวลาหนึ่งอาจจะยังไม่เห็นผลกระทบในวงกว้าง เพราะยังเป็นระยะเริ่มต้น แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบุคลากร นักศึกษาและวิทยาลัยฯ ค่อนข้างชัดเจน ทำให้รู้ว่า ผู้รับ-ผิดชอบจะมีการพัฒนาหรือดำเนินการต่อไปอย่างไร อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ ควรพิจารณาถึงนโยบาย ความต้องการในพื้นที่ ปัญหาสุขภาพ แหล่งสนับสนุนทรัพยากร เครือข่ายความร่วมมือ อีกทั้งสถาบันพระบรมราชชนกควรเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายและผลักดันให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอ good practice ของแต่ละวิทยาลัย และการ benchmark เพื่อยกระดับศูนย์ความเป็นเลิศฯ และควรผลักดันให้การดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศฯ มีการเชื่อมต่อกับระบบบริการสุขภาพในเขตพื้นที่ และการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศฯ ของแต่ละแห่งควรมีนโยบาย สนับสนุนให้บุคลากรทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมสร้าง ภาวศึเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกให้มากขึ้นเพื่อผลักดันให้ศูนย์ความเป็นเลิศฯ เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็น ศูนย์สถิติที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้รับบริการในพื้นที่ทุกระดับเข้าถึงได้ง่าย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก ผู้บริหาร และบุคลากรในวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และขอขอบคุณสถาบันพระบรมราชชนกที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. สถาบันพระบรมราชชนก. แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาสถาบันพระบรมราชชนก (พ.ศ. 2554 – 2558). กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2554.
2. Stufflebeam DL. The CIPP model for evaluation. The 2003 Annual Conference of the Oregon Program Evaluator Network (OPEN); 2003 Oct 10; Portland, Oregon; 2003.
3. สถาบันพระบรมราชชนก. แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาสถาบันพระบรมราชชนก (พ.ศ. 2559 – 2563). กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2558.
4. นิจวรรณ วีรวัฒน์ม. รูปแบบและกลยุทธ์การบริหารเพื่อความเป็นเลิศตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา สำหรับวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.
5. ทานตะวัน คำราช, จิระศักดิ์ เจริญพันธ์, สุพร ลอยหา. การพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อความเป็นเลิศทางการพยาบาล ในโรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารพยาบาลทหารบก 2555;13: 60-71.
6. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ข้อมูลสำคัญระดับประเทศ 1. สถิติประชากรและเคหะทั่วราชอาณาจักร [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 27 ก.พ. 2559]. แหล่งข้อมูล: <http://service.nso.go.th/nso/thailand/dataFile/01/J01W/J01W/th/0.htm>
7. กรกมล เขียวชาญ. กลยุทธ์การพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศการให้บริการ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลมาบตาพุด จังหวัดระยอง. วารสารโรงพยาบาลชลบุรี 2556;38:185-92.
8. สุพัตรา พุ่มพวง, สุภาภรณ์ วรรณ. การเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมการสร้างเสริมสุขภาพของชุมชน [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 27 ก.พ. 2559]. แหล่งข้อมูล: <https://www.google.co.th/research/images/data/publish.pdf>
9. จันทรศมภ์ ภูติอริยวัฒน์. ภาวะผู้นำของคณบดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2551.

Abstract: Evaluation of the Project on Development of Excellent Center in Health Technology of Colleges under the Jurisdiction of Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development

Anchaleeporn Amatatyakul, D.N.S *; **Chiraphun Phothong, Ph.D.***; **Panitnat Chamnansua, Ph.D.***; **Padthayawad Pragodpol, Ph.D.***; **Tipaporn Sukosit, M.P.H.****; **Chonlatee Hanbenjapong, M.S****; **Umaporn Pathong, M.A.****

** Colleges of Nursing under the Jurisdiction of Praboromarajchanok Institute; ** Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health, Thailand*

Journal of Health Science 2017;26:610-20.

This mixed method research aimed to systematically evaluate projects on development of excellent centers (ECs) in terms of context, input, process, output and impact. The samples were personnel involved in the operation of the ECs of 35 colleges under the Jurisdiction of Praboromarajchanok Institute. Research instruments included (1) self-administered questionnaire to assess the implementation towards the project according to the CIPP model, and (2) guiding questions for in depth interview. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis. The results revealed that 1) Context: principles, objectives and goals of the ECs well served Praboromarajchanok Institute's strategic plan. The establishment of the ECs was in accordance with guidelines. 2) Inputs: staff were specialists and voluntary teachers; the structures of the ECs were articulately concrete with external network; material was supported by internal and external institutes; sufficient money was supported by the community, college and Praboromarajchanok Institute. 3) Process: process included (a) preparation, (b) plan, (c) do, and (d) monitor and evaluation. The achievement of the ECs was driven by the administrators of the colleges, reporting results of operations and using the results of evaluation to improve EC. 4) Output: the improvement of and increased numbers of personnel, academic papers/ research, academic service/ technology transfer/ teaching, reference center, academic network, national advocacy, professional leadership center. 5) Impact: personnel and students applied the knowledge and experience gained from EC for developing community nearby colleges, increased health-conscious, having organization commitment and the colleges were recognized by external agencies.

Key words: excellent center, health